

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย
ตามทัศนะของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์สุรินทร์
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

Nursing Leadership Traits of Head Nurse as Perceived
by Staff Nurses in Surin Regional Hospital
Ministry of Public Health

พรเพ็ญ ฐิติสมบูรณ์*

พิษญาภา คำทอง**

Abstract

Reason for the Study : In providing nursing, apart from the in-service staff nurses, the other key personnel who facilitate the effective nursing are the head nurses. They are primary administrators who are crucial which, consequently, effect the positive or negative image of the hospital. For this reason, studies on leadership traits of the head nurses should be conducted to serve as a guideline for further development of leadership traits of head nurses.

Purposes : To study and compare the real nursing leadership traits of head nurses with the desirable ones,

The of Study : Descriptive study

Method of Study : Collection and analysis of data. The questionnaire that was built by the researchers was based on the traits theory of Marquis & Huston (1996)

*พยาบาลวิชาชีพ 8 กลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลสุรินทร์

**พยาบาลวิชาชีพ 8 (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุนทร

Result of the Study : It was found that the real nursing leadership traits of head nurses as perceived by the in-service staff nurses were at a high level ($\bar{x} = 3.85, SD = 0.54$). However, the desirable nursing leadership traits as perceived by the in-service staff nurses were at a very high level ($\bar{x} = 4.54, SD = 0.43$). When the two were compared, a significant difference of 0.01 ($t = 16.26$) was found.

Conclusion of the Study : The study shows that the in-service staff nurses, perceptions of the desirable leadership traits of the head nurses are very high. The findings can be used as a guideline for further development of head nurses and nursing organization work.

KeyWords : Head nurses, leadership traits, in-service staff nurses

บทคัดย่อ

เหตุผลของการวิจัย : บุคลากรที่สำคัญในการให้การพยาบาล นอกจากพยาบาลประจำการแล้ว บุคลากร สำคัญที่จะช่วยให้การพยาบาลดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้นคือ หัวหน้าหอผู้ป่วย ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับต้น ที่จะทำให้การบริการสุขภาพของโรงพยาบาล ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของโรงพยาบาล ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาคูณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของหัวหน้าหอผู้ป่วยต่อไป

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นจริงและคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์

รูปแบบการวิจัย : การศึกษาเชิงพรรณนา

วิธีการศึกษา : เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำของมาร์ควิส & ฮุสตัน (Marques & Huston, 1996)

- ผลการศึกษา** : พบว่าภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นจริงตามทัศนะของพยาบาลประจำการ อยู่ในระดับสูง ($\bar{x} = 3.85, SD = 0.54$) ส่วนคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย ที่พึงประสงค์ตามทัศนะของพยาบาลประจำการ อยู่ในระดับสูงมาก ($\bar{x} = 4.54, SD = 0.43$) และเมื่อเปรียบเทียบพบว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($t = 16.26$)
- สรุปผลการศึกษา** : เป็นการศึกษาที่แสดงให้เห็นว่าพยาบาลประจำการมีทัศนะต่อคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่พึงประสงค์สูงมาก ซึ่งสามารถนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาหัวหน้าหอผู้ป่วยและงานในองค์กรพยาบาล
- คำสำคัญ** : หัวหน้าหอผู้ป่วย, คุณลักษณะภาวะผู้นำ, พยาบาลประจำการ

บทนำ

ในยุคข้อมูลข่าวสาร ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีผลทำให้การบริหารจัดการองค์กรต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการบริหารที่มุ่งเน้นให้องค์การมีลักษณะเล็กลง แต่งานมีประสิทธิภาพ¹ ดังนั้นองค์กรจึงต้องมีการปรับโครงสร้างใหม่ (Restructuring) โดยการลดขนาดองค์กร การปรับเปลี่ยนโครงสร้าง การรีโอและปรับระบบ (Reengineering)² เป็นการปรับระบบการทำงานใหม่ เพื่อลดต้นทุนคุณภาพเพิ่มขึ้น เป็นการปรับกระบวนการคิด และการมองของผู้บริหาร เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ และเกิดความพึงพอใจ ทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ

องค์กรพยาบาล เป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้นำ

ทางการพยาบาล จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ ผู้นำ และคุณลักษณะของผู้นำ โดยเฉพาะหัวหน้าหอผู้ป่วย ซึ่งเป็นผู้บริหารระดับต้น ที่มีอิทธิพลต่อบรรยากาศการทำงาน ที่ให้บริการโดยตรง แก่ผู้รับบริการและผู้ป่วยได้บังคับบัญชา³ นับได้ว่า หัวหน้าหอผู้ป่วยเป็นบุคคลสำคัญในโรงพยาบาล ที่จะช่วยให้การบริการสุขภาพของโรงพยาบาลประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของโรงพยาบาล ดังนั้นหัวหน้าหอผู้ป่วยจึงควรมีภาวะผู้นำและคุณลักษณะของผู้นำที่มีความสามารถ ในการวางแผนการให้บริการพยาบาล การสร้างสัมพันธภาพ เป็นแบบอย่างที่ดี มีวิสัยทัศน์ มีการทำงานเป็นทีม มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านความรู้ ศีลธรรม จริยธรรม⁴ รวมทั้งการปรับเปลี่ยนบทบาทจากผู้ควบคุม มาเป็นผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ ตลอดจน

สามารถทำให้คนในองค์กรมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้มากกว่าที่คาดหวัง โดย ผู้ปฏิบัติมีความพึงพอใจในงาน การขึ้นสู่ตำแหน่ง ของหัวหน้าหอผู้ป่วยในโรงพยาบาล ศูนย์สุรินทร์ เป็นการแต่งตั้งโดยไม่มีการเตรียมบุคลากรก่อนขึ้นสู่ตำแหน่ง ซึ่งคุณลักษณะภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วยจะมีผลต่อความสำเร็จในงานของ ผู้ได้บังคับบัญชา และของหัวหน้าเอง เป้าหมายที่สำคัญคือ ประสิทธิภาพของงานในหอผู้ป่วย และขององค์กร ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

1. ศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นจริง และคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของพยาบาลประจำการ

2. ศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ที่เป็นจริงกับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามทัศนะของพยาบาลประจำการ

โดยทำการศึกษาลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยจากพยาบาลประจำการที่ปฏิบัติงานในกลุ่มการพยาบาล ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าหอผู้ป่วยแต่ละงานมาแล้วอย่างน้อย 1 ปี ในโรงพยาบาลศูนย์สุรินทร์ โดยมีสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานการวิจัย

คุณลักษณะผู้นำทางการพยาบาล ที่เป็นจริงกับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามทัศนคติของพยาบาลประจำการแตกต่างกัน

วิธีการ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา ประชากรที่ศึกษาเป็นพยาบาลวิชาชีพที่ประจำการในหอผู้ป่วยที่ปฏิบัติงานในกลุ่มการพยาบาล โรงพยาบาลศูนย์สุรินทร์ ภายใต้การบังคับบัญชาของหัวหน้าหอผู้ป่วย แต่ละงานมาแล้ว อย่างน้อย 1 ปี จำนวน 10 งาน โดยการสุ่มหากลุ่มตัวอย่างของยามาเน⁵ ได้กลุ่มตัวอย่าง 192 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 5 มกราคม-12 มกราคม 2547 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม แบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำของมาร์ควิส & ฮุสตัน⁶ ผ่านการทดสอบหาความเชื่อมั่นที่ 0.98 แบบสอบถามและแบบวัดมี 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่พึงประสงค์ วิธีการเก็บข้อมูล ส่งแบบสอบถามให้พยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์สุรินทร์ เป็นผู้ตอบ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปของ SPSS/PC for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นจริงและที่พึงประสงค์ ตามทัศนคติของพยาบาลประจำการ โดยรวม และจำแนกเป็นรายชื่อ

3. สถิติวิเคราะห์ ใช้การทดสอบค่าที่ (t-test)⁷ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลที่เป็นจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามทัศนคติของพยาบาลประจำการ

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล

สถานภาพส่วนบุคคล		พยาบาลประจำการ (n=185)	
		จำนวน	ร้อยละ
อายุ	20-25 ปี	10	5.4
	26-30 ปี	48	25.9
	31-35 ปี	38	20.5
	36-40 ปี	51	27.6
	41-45 ปี	30	16.2
	46-50 ปี	6	3.2
	51 ปีขึ้นไป	2	1.1
เพศ	หญิง	181	97.8
	ชาย	4	2.2
สถานภาพ โสด		72	38.9
	คู่	105	56.9
	หม้าย	4	2.2
	หย่า/แยก	4	2.2
วุฒิการศึกษา			
ปริญญาตรี/เทียบเท่า		180	97.3
ปริญญาโทหรือนุสาชา		5	27.0

สถานภาพส่วนบุคคล	พยาบาลประจำการ (n=185)	
	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์ในการทำงาน		
1-5 ปี	39	21.1
6-10 ปี	33	17.8
11-15 ปี	43	23.2
16-20 ปี	49	26.5
21 ปี ขึ้นไป	21	11.4

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไป พบว่าเพศหญิงร้อยละ 97.8 สถานภาพสมรสร้อยละ 56.8 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 97.3 มีอายุระหว่าง 36-40 ปี ร้อยละ 27.6 และประสบการณ์ในการทำงานอยู่ระหว่าง 16-20 ปี ร้อยละ 26.5

ตารางที่ 2 ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วย ด้านสติปัญญาที่เป็นจริง ตามทัศนะของพยาบาลประจำการด้านสติปัญญา โดยรวมและจำแนกรายข้อ

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านสติปัญญา	คุณลักษณะที่เป็นจริง			คุณลักษณะที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. มีความรู้ดีในด้านศาสตร์ทางวิชาชีพ และศาสตร์ทางการบริหาร	3.89	0.65	สูง	4.62	0.52	สูงมาก
2. มีความรู้ดีในด้านศิลปะการพยาบาล	3.86	0.69	สูง	4.58	0.58	สูงมาก
3. มีการตัดสินใจดี ฉับไว	3.92	0.72	สูง	4.62	0.59	สูงมาก
4. มีการตัดสินใจถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์	3.77	0.72	สูง	4.66	0.54	สูงมาก
5. ฉลาด มีไหวพริบ	3.91	0.71	สูง	4.61	0.56	สูงมาก
6. รู้จักคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ	3.80	0.69	สูง	4.62	0.54	สูงมาก
7. รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล	3.81	0.72	สูง	4.66	0.53	สูงมาก
8. พุดจาแคะถ่วงถ้อย	3.98	0.83	สูง	4.40	0.67	สูง
9. สามารถแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	3.83	0.76	สูง	4.64	0.55	สูงมาก
10. เป็นผู้รอบรู้หลายๆ เรื่อง	3.85	0.71	สูง	4.50	0.61	สูงมาก
โดยรวม	3.86	0.56	สูง	4.59	0.45	สูงมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านสติปัญญาที่เป็นจริงตามทัศนคติของพยาบาลประจำการ โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่อยู่ในระดับสูง คือ คุณลักษณะด้านพูดจาคล่องแคล่ว คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่อยู่ในระดับสูง คือ การตัดสินใจถูกต้องเหมาะสมด้านสถานการณ์ คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามทัศนะของพยาบาลประจำการที่พึงประสงค์ด้านสติปัญญา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่อยู่ในระดับสูงมากคือ การตัดสินใจถูกต้องเหมาะสมด้านสถานการณ์และการคิดอย่างมีเหตุผล ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่อยู่ในระดับสูงมาก คือ เป็นผู้รอบรู้หลายๆ เรื่อง

ตารางที่ 3 ระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านบุคลิกภาพที่เป็นจริงตามทัศนะของพยาบาลประจำการ โดยรวมและจำแนกรายข้อ

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านบุคลิกภาพ	คุณลักษณะที่เป็นจริง			คุณลักษณะที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ
1. มีความสามารถในการปรับตัว	3.92	0.69	สูง	4.54	0.57	สูงมาก
2. มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า	3.95	0.74	สูง	4.67	0.51	สูงมาก
3. มีพฤติกรรมแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์	3.68	0.73	สูง	4.47	0.60	สูง
4. มีการแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ	4.22	0.60	สูง	4.49	0.59	สูง
5. มีโลกทัศน์กว้างมองการณ์ไกล	3.82	0.77	สูง	4.62	0.56	สูงมาก
6. ให้ความร่วมมือกับหมู่คณะในการทำงาน	4.00	0.78	สูง	4.59	0.57	สูงมาก
7. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความตื่นตัว ค้นหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองเสมอ	4.00	0.78	สูง	4.61	0.57	สูงมาก
8. มีความเชื่อมั่นในตนเอง	4.16	0.70	สูง	4.39	0.67	สูง
9. ความเป็นอิสระในตัวเอง	3.97	0.75	สูง	4.36	0.68	สูง
10. พูดจริง ทำจริง	3.77	0.89	สูง	4.50	0.61	สูงมาก
11. มีอารมณ์มั่นคง สามารถควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองได้	3.48	0.88	ปานกลาง	4.57	0.61	สูงมาก
12. มีอารมณ์ขัน	3.38	0.81	ปานกลาง	4.18	0.77	สูง
13. มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ	3.85	0.79	สูง	4.55	0.56	สูงมาก
14. มีมนุษยสัมพันธ์ดี	4.00	0.81	สูง	4.62	0.54	สูงมาก
15. มีชีวิตชีวา	3.76	0.84	สูง	4.46	0.58	สูง

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านบุคลิกภาพ	คุณลักษณะที่เป็นจริง			คุณลักษณะที่พึงประสงค์		
	$\bar{x}$	SD	ระดับ	$\bar{x}$	SD	ระดับ
16. มีความทนทาน	3.74	0.75	สูง	4.40	0.69	สูงมาก
17. มีความหนักแน่น	3.58	0.83	สูง	4.53	0.56	สูงมาก
18. มีความเด็ดขาดมั่นคง	3.60	0.82	สูง	4.53	0.62	สูงมาก
19. มีวินัย	3.92	0.80	สูง	4.54	0.58	สูงมาก
20. แสดงการพัฒนาตนเองเสมอ	3.90	0.75	สูง	4.58	0.58	สูงมาก
21. มีความรับผิดชอบ	4.14	0.73	สูง	4.71	0.48	สูงมาก
22. เป็นแบบอย่างที่ดีของได้บังคับบัญชา ทั้งในด้านการงานและส่วนตัว	3.78	0.88	สูง	4.59	0.57	สูงมาก
23. มีความยุติธรรม	3.65	0.92	สูง	4.72	0.52	สูงมาก
24. มีคุณธรรม	3.93	0.79	สูง	4.66	0.52	สูงมาก
25. มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม	3.91	0.77	สูง	4.60	0.56	สูงมาก
26. มีความนุ่มนวลผ่อนปรน	3.69	0.84	สูง	4.50	0.62	สูงมาก
27. ตรงต่อเวลา	3.88	0.79	สูง	4.52	0.64	สูงมาก
28. รู้กาลเทศะ	4.14	0.66	สูง	4.52	0.63	สูงมาก
29. มีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	3.69	0.98	สูง	4.68	0.53	สูงมาก
30. มีน้ำใจไม่ตรีโอ้อวดหรือต่อผู้ใต้บังคับบัญชา	3.90	0.86	สูง	4.58	0.57	สูงมาก
31. ใช้กิริยาจาในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น ได้อย่างเหมาะสม	3.91	0.77	สูง	4.56	0.58	สูงมาก
32. พุดจาจะฉาน ชัดเจน	4.05	0.66	สูง	4.48	0.61	สูง
33. มีความคล่องแคล่วว่องไว	3.99	0.74	สูง	4.47	0.61	สูง
34. มีศิลปะในการว่ากล่าวตักเตือน	3.54	0.93	สูง	4.65	0.57	สูงมาก
35. มีความเข้มแข็ง อดทน	3.89	0.68	สูง	4.52	0.61	สูงมาก
36. มีบุคลิกที่น่านิยมศรัทธา	3.84	0.76	สูง	4.54	0.60	สูงมาก
37. กล้าแสดงความคิดเห็น	3.99	0.71	สูง	4.54	0.62	สูง
38. มีพลังอำนาจ และใช้พลังอำนาจได้อย่างเหมาะสม	3.67	0.79	สูง	4.47	0.65	สูง
39. สนับสนุนยกย่องความสำเร็จของคนอื่น	3.77	0.84	สูง	4.55	0.60	สูงมาก
40. พุดจาไพเราะ	3.83	0.84	สูง	4.42	0.65	สูง
โดยรวม	3.85	0.56	สูง	4.53	0.43	สูงมาก

จากตารางที่ 3 พบว่าระดับคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านบุคลิกภาพ ที่เป็นจริงตามทัศนะของพยาบาลประจำการ โดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และอยู่ในระดับสูง คือมีการแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่อยู่ในระดับสูง คือมีศิลปะในการว่ากล่าวตักเตือน ส่วนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพตามทัศนะของพยาบาลประจำการ คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับสูงมาก คือความยุติธรรม ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่อยู่ในระดับสูงมาก คือ พุดจริง ทำจริง มีความนุ่มนวลอ่อนปรน

ตารางที่ 4 คุณลักษณะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความสามารถที่เป็นจริง และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านความสามารถตามทัศนะของพยาบาลประจำการโดยรวม

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความสามารถ	คุณลักษณะที่เป็นจริง			คุณลักษณะที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. กล้าเสี่ยงอย่างมีเหตุผล	3.60	0.72	สูง	4.43	0.65	สูง
2. เป็นนักพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.72	0.82	สูง	4.56	0.59	สูงมาก
3. มีศิลปะในการจูงใจ	3.63	0.73	สูง	4.49	0.57	สูง
4. มีความสามารถในการติดต่อประสานงาน	3.98	0.71	สูง	4.56	0.54	สูงมาก
5. มีทักษะในการสื่อสาร	3.90	0.74	สูง	4.55	0.55	สูงมาก
6. มีปณิธานเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป	3.74	0.78	สูง	4.41	0.62	สูง
7. มีความสามารถเข้าสังคมได้อย่างเหมาะสม	4.09	0.67	สูง	4.46	0.62	สูงมาก
8. พฤติกรรมที่แสดงออกเหมาะสมทุกสถานการณ์	3.77	0.77	สูง	4.50	0.61	สูงมาก
9. มีปณิธานดี	3.90	0.63	สูง	4.54	0.56	สูงมาก
10. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์	3.86	0.68	สูง	4.53	0.61	สูงมาก
11. มีความสามารถในการพูดเขียนและสื่อ ความหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ	3.93	0.67	สูง	4.57	0.58	สูงมาก
12. สามารถดัดแปลง ปรับปรุง หรือทำสิ่งต่างๆ ให้เหมาะสม	3.89	0.69	สูง	4.48	0.60	สูง
13. มีเหตุผลในการชี้แจง	3.84	0.70	สูง	4.52	0.60	สูงมาก
14. สามารถเป็นผู้นำกลุ่ม	3.96	0.76	สูง	4.61	0.60	สูงมาก
15. มีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคนิคต่างๆ ส่งเสริมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และพัฒนาบุคลากร	3.75	0.72	สูง	4.51	0.62	สูงมาก

คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความสามารถ	คุณลักษณะที่เป็นจริง			คุณลักษณะที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
16. มีความสามารถในการประนีประนอม เพื่อแก้ไขข้อขัดแย้งได้อย่างละมุนละไม	3.80	0.74	สูง	4.53	0.67	สูงมาก
17. มีความสามารถในการยืดหยุ่น	3.72	0.86	สูง	4.48	0.67	สูง
18. มีความสามารถให้ข้อคิดเห็น คำปรึกษา แนะนำแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน	3.83	0.80	สูง	4.59	0.61	สูงมาก
19. มีความเคารพในสิทธิของผู้อื่น	3.87	0.78	สูง	4.51	0.65	สูงมาก
20. ร่วมงานกับผู้อื่นได้	4.01	0.71	สูง	4.55	0.63	สูงมาก
21. เสริมสร้างความสามัคคี และความยึดมั่น ผูกพันในหน่วยงาน	3.83	0.88	สูง	4.58	0.62	สูงมาก
22. มีความรู้ ความเข้าใจและติดตามการ เปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง	3.90	0.67	สูง	4.44	0.62	สูง
23. เป็นตัวแทนขององค์กรในการพัฒนาวิชาชีพ	3.81	0.75	สูง	4.56	0.61	สูงมาก
24. สามารถสนับสนุนและร่วมกิจกรรม ขององค์กรวิชาชีพ	3.95	0.71	สูง	4.55	0.59	สูงมาก
25. สามารถกำหนดเป้าหมายของงานในหน้าที่ รับผิดชอบได้อย่างชัดเจน	3.95	0.72	สูง	4.61	0.55	สูงมาก
26. สามารถวางแผนการปฏิบัติงานเพื่อให้ บรรลุเป้าหมายได้	3.94	0.70	สูง	4.61	0.58	สูงมาก
27. สามารถมอบหมายงานแก่บุคลากร ได้อย่างเหมาะสม	3.96	0.75	สูง	4.64	0.52	สูงมาก
28. สามารถเป็นผู้นำในการวิจัยและร่วมทำ วิจัยในการปฏิบัติงาน	3.56	0.85	สูง	4.47	0.61	สูง
29. นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	3.54	0.82	สูง	4.48	0.59	สูง
โดยรวม	3.84	0.57	สูง	4.53	0.48	สูงมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า คุณลักษณะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านความสามารถที่เป็นจริง โดยรวมอยู่ในระดับสูง การพิจารณารายข้อพบว่า คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่อยู่ในระดับสูงสุด คือ ความสามารถเข้าสังคมได้อย่างเหมาะสม คุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่อยู่ในระดับสูง คือ การนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่พึงประสงค์ด้านความสามารถ ตามทัศนะของพยาบาลประจำการโดยรวมอยู่ในระดับสูงมากเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่อยู่ในระดับสูงมาก คือ คุณลักษณะสามารถมอบหมายงานแก่บุคลากรได้อย่างเหมาะสม ส่วนคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่อยู่ในระดับสูงมาก คือ พฤติกรรมที่แสดงออกเหมาะสมทุกสถานการณ์ และคุณลักษณะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในระดับสูง คือ มีบาร์มีเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่เป็นจริง และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามทัศนะของพยาบาลประจำการโดยรวม และจำแนกเป็นรายด้าน

คุณลักษณะภาวะผู้นำ	คุณลักษณะที่เป็นจริง		คุณลักษณะที่พึงประสงค์		ค่า t
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD	
ด้านสติปัญญา	3.86	0.56	4.59	0.45	15.32**
ด้านบุคลิกภาพ	3.85	0.56	4.53	0.43	15.52**
ด้านความสามารถ	3.84	0.57	4.53	0.48	15.26**
โดยรวม	3.85	0.54	4.54	0.43	16.26**

** $P < 0.01$

จากตาราง พบว่า คุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาล ที่เป็นจริงและคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย ตามทัศนะของพยาบาลประจำการ แตกต่างกันทั้งโดยรวม และรายด้านทุกด้าน โดยคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลที่เป็นจริง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ในการศึกษาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลของหัวหน้าหอผู้ป่วยตามทัศนคติของพยาบาลประจำการ โรงพยาบาลศูนย์สุรินทร์ พบว่าคุณลักษณะภาวะผู้นำทางการพยาบาลที่เป็นจริงของหัวหน้า หอผู้ป่วยตามทัศนคติของพยาบาลประจำการซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้มองพฤติกรรมหรือคุณลักษณะภาวะผู้นำที่แสดงออกมาตามการรับรู้ที่เด่นที่สุด คือ คุณลักษณะด้านสติปัญญา รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ และคุณลักษณะด้านความสามารถ ซึ่งยังไม่มีงานวิจัยคุณลักษณะด้านสติปัญญาโดยตรง แต่จะพบคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านนี้จะรวมอยู่ในด้านการพยาบาล และการบริหารงาน⁸ ส่วนคุณลักษณะภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพเป็นอันดับรองลงมา เนื่องจากหัวหน้าหอผู้ป่วยมีอิทธิพลสำคัญต่อการทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานเกิดความเลื่อมใส ศรัทธา นำมาซึ่งความร่วมมือร่วมใจ และเต็มใจปฏิบัติงาน จากการสอบถามหัวหน้าพยาบาล พยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ และโรงพยาบาลทั่วไป จำนวน 415 คน พบว่าความคิดเห็นของบุคลากรพยาบาลที่มีคุณลักษณะภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ของหัวหน้าหอผู้ป่วย โรงพยาบาลศูนย์ ด้านบุคลิกภาพอยู่ในระดับจำเป็นมากที่สุด ส่วนคุณลักษณะด้านความ

สามารถเป็นลำดับสุดท้าย⁶ ที่ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสามารถเป็นอันดับสุดท้ายเนื่องจากพยาบาลประจำการอาจมองว่าการขึ้นสู่ตำแหน่งบริหารการพยาบาลนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาทักษะคุณลักษณะภาวะผู้นำ¹⁰ ด้านสติปัญญาเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ด้านบุคลิกภาพ และความสามารถ เนื่องจากพยาบาลประจำการตระหนักถึงความสำคัญของสติปัญญาที่มีความจำเป็น มากสำหรับหัวหน้าหอผู้ป่วยในยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นยุคของการแข่งขันด้านความรู้ เพราะในคุณลักษณะด้านนี้ หมายถึงพฤติกรรมของหัวหน้าหอผู้ป่วยที่แสดงออกถึงการมีความรู้ดีในทุกด้าน มีการตัดสินใจดี ฉลาด มีไหวพริบ มีวิจารณญาณ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล พุดจาคล่องแคล่ว เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถของหัวหน้าหอผู้ป่วยด้านสติปัญญาที่จะนำองค์กรพยาบาลให้อยู่รอดด้วยความรู้ไปสู่การพัฒนาให้ทัดเทียมกับองค์กรอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาครั้งนี้ มีความสำคัญพอที่จะเสนอแนะด้านการบริการและการพัฒนาบุคลากร ดังนี้

1. ด้านการบริหารบุคลากร ควรมีการพัฒนาบุคลากร และเตรียมพยาบาลวิชาชีพผู้ที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าหอผู้ป่วย ในด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะในการปฏิบัติงาน และการสร้างสัมพันธภาพกับทีมงาน

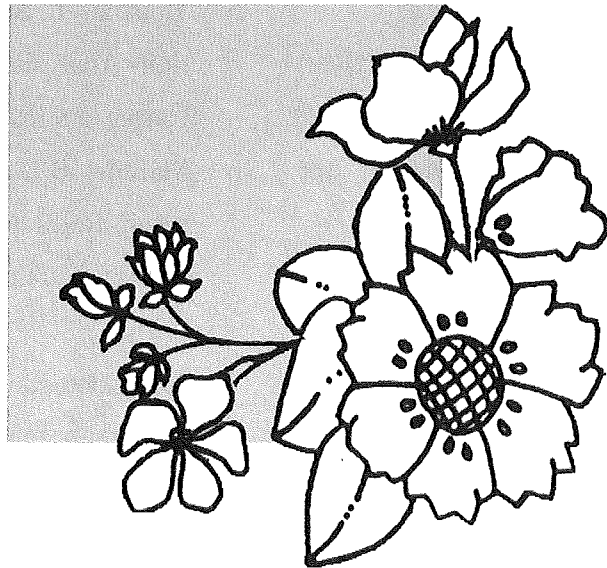
2. ด้านการพัฒนาบุคลากร ควรมีการพัฒนาหัวหน้าหอผู้ป่วยในการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทักษะจากการฝึกอบรม และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะดังกล่าว จะมีส่วนช่วยให้หัวหน้า และกลุ่มผู้ได้บังคับบัญชา ปฏิบัติงานอย่างมีความสุข บริการสุขภาพได้อย่างมีคุณภาพ ผู้รับบริการมีสุขภาพดี

บรรณานุกรม

1. เมทินี จิตรอ่อนน้อม. ภาวะผู้นำของหัวหน้าหอผู้ป่วย และความยึดมั่นผูกพันต่อองค์กรของพยาบาลประจำการโรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพยาบาลบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2542.
2. Gannon, M.J. Organizational Behavior : A Managerial and Organizational Perspective. Boston : Little Brown and Company, 1997.
3. ประพิน วัฒนกิจ. การบริหารการพยาบาลระดับหัวหน้างาน หัวหน้าหอผู้ป่วย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2541.
4. Spitzer-Lehmann, R. (1994). Nursing Management Desk Reference : Concepts, Skill and Strategies. Philadelphan : W.B.Saunders.
5. Yamane, T. Statistic : An Introduction Analysis. 2nd ed. New York, Harper and Row, 1970.
6. Marquis, B.L. & Huston, C.J.. Leadership Roles and Management Functions in Nursing : Theory and Application. 2nd ed. Philadelphia : Lippincott-Raven Publishers, 1996.
7. ประคอง กรรณสูตร. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.
8. วิภาดา ชีวะวัฒน์. ความคิดเห็นของบุคลากรพยาบาลที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของพยาบาล หัวหน้าหอผู้ป่วยของโรงพยาบาลในสังกัดกองโรงพยาบาลภูมิภาค กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาพยาบาลศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
9. ทิพย์รัตน์ สุทธิพงษ์. รายงานการวิจัยเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของหัวหน้าฝ่ายวิชาการวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข. วารสารการศึกษาพยาบาล 2537 ; 5(2) : 48-63.
10. จุฬาลักษณ์ ธีรรัตนพันธุ์. กลยุทธ์การบริหารการพยาบาล. ขอนแก่น : คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2540.

อภินิมิตนาการจาก

**เบอริงเกอร์
อินเกลไฮม์**